

No. 17 Nisan 1967

Dünya (İstanbul)

Orkestra şefliği sadece Baget sallamak değildir

Ünütü bir sanatçı, Orkestra yöneticiliği dünyanın en komplike ve ince işidir demiş. Bu söz acaba ne dereceye kadar doğrudur. Bir kompozitörün herhangi bir eserini ve ellerinde enstrümanlarla bir grup insanı yani bir orkestrayı düşünelim. Arada elinde bageti ile şef vardır. Görevi, bu değişik düşünce ve karakterdeki insanlara bes tecinin ne demek istediğini iletmektir. Bu nu başarabilmek için de kendisinde çeşitli vasıfların toplanmış olması lazımdır. Ruh, akıl, estetik elastikiyet, fiziki enerji manyetizma, öğreticilik, disiplin, v.s. gibi. Bundan da anlaşılacağı üzere sade nota bilmek kâfi değildir. Her orkestra şefinin kendine has bir çalışma tarzı vardır. Fakat hepsinin dikkat etmesi şart olan bir kaç nokta bu işin esasını teşkil eder. İyi bir yönetici olabilmek için şu soruların yöneticilik yapacak kimse tarafından kendisine sorulması lazımdır. Ne yapabiliyim, ne yapmalıyım, ne yapmak istiyorum.

Birinci sorunun cevabı orkestranın kabiliyeti ve kalitesi ile, ikincinininki müzikle, üçüncünün ise şefin kendisi ile ilgilidir. Şimdi bu üç konuyu kısaca inceleyelim:

Üyeleri birer sanatçı olan orkestra ile çalışmak, şef için muhakkak ki büyük avantajdır. Böylece başarıya ulaşması çok daha kolay olur. Fakat her orkestra veya orkestranın her üyesi iyi olmayabilir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Orkestra üyesi kaabiliyetsiz bir sanatçı olabilir, bir bunalmı içinde bulunabilir, vakit olmadığı,

başka bir işle meşguliyetinden dolayı partiyonu kâfi derecede çalışmayabilir. Şef bütün bu hususları göz önünde tutmalı ve çalışma saatlerini ona göre ayarlamalıdır. Şefin herhangi bir enstrüman, çalması şarttır. Genellikle çalanla eseri tam bir kontakt hâline soktuğu için Piano bilmesi tercih edilirse de esasında ne kadar çok Enstrüman çalarsa o kadar iyidir. Orkestranın önünde gözünü partizyondan ayırmayan bir şef, öğrencilerine o günkü dersi kitaptan okuyarak öğretmeye çalışan bir öğretmene benzer. Bu hareketi orkestra üyelerinin şefe olan saygılarını yok edeceği gibi orkestranın başarısını da yarı yarıya düşürür. Böyle bir şeye meydan vermemek için şeflik yapan kimsenin partiyonu ezber veya ona yakın bilmesi lazımdır. Bunun yanı sıra çalışırken bilgisini, hislerini kaynaştırmalı hazmetmeli ve sonra açık anlaşılır bir şekilde orkestraya iletmelidir. Bu ise fiziki ve zihni enerjiyi gerektirir.

Orkestranın sonoritelerini düzeltmek için şefin enstrüman çalmayla ilgili olmalı bir çok problemi de ortadan kaldırması gerekir. Konser salonunun yapısı, orkestra üyelerinin çalınacak esere göre gruplandırılması, Akustik, v.s. bütün bu incelikler hakkında da geniş bir bilgiye sahip olmalı şefin büyük başarı sağlaması gene imkânsızdır. Kısacası şeflik, asıl istenildiği anlamda büyük bilgi ve sanatı gerektiren bir meslektir. Bu yüzden binlerce şef arasında yukarıdaki şartları yerine getirebilmiş ancak birkaç isim sayabiliyoruz.